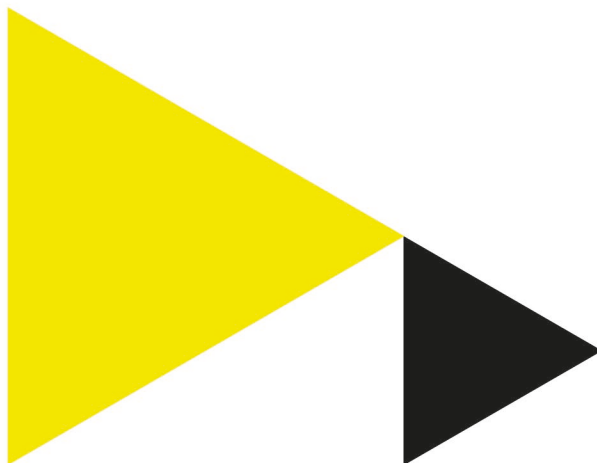


# Handreiking Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit

Voor begeleiders van studentonderzoek

Beleidsafdeling O&O / bestuursstaf  
2020 – 2021



# Handreiking Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit

Voor begeleiders van studentonderzoek

## **Auteurs**

Heleen Wellner, beleidsadviseur stafafdeling O&O

Irene Visser, beleidsadviseur stafafdeling O&O

## **Afdeling**

Beleidsafdeling O&O / bestuursstaf

## **Datum**

23-Feb-21

## **Project type**

-

## **Versie**

1

Deze handreiking is gebaseerd op de versies van de Hogeschool Utrecht, Janneke Vader en Saxion Hogeschool, Natasch van Hattum – Janssen

© 2020 Copyright Hogeschool van Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Hogeschool Amsterdam.

# Inhoudsopgave

<b>1.</b>	<b>Waarom dit document? .....</b>	<b>5</b>
1.1	Voor wie? .....	5
<b>2.</b>	<b>Samenvatting NGWI .....</b>	<b>6</b>
2.1	NGWI Hoofdstuk 1 Reikwijdte en overgangsbepalingen .....	6
2.2	NGWI Hoofdstuk 2 Principes .....	6
2.3	NGWI Hoofdstuk 3 Normen .....	6
2.4	NGWI Hoofdstuk 4 Zorgplichten voor de instelling .....	6
2.5	NGWI Hoofdstuk 5 Maatregelen en sancties .....	7
<b>3.</b>	<b>Betekenis van de NGWI voor studentonderzoek .....</b>	<b>8</b>
3.1	Principes.....	8
3.2	Normen.....	8
3.3	Randvoorwaarden .....	10
<b>4.</b>	<b>Wat betekent dit voor docenten en opleidingen?.....</b>	<b>11</b>
	<b>Appendix A: Implementatie in het onderwijs .....</b>	<b>12</b>
	<b>Appendix B: Checklist voor opleidingen.....</b>	<b>13</b>

# 1. Waarom dit document?

De HvA heeft zich verbonden aan de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit [NGWI](#). Dit is een normatief kader dat leidend is bij alle onderzoeksactiviteiten, zowel binnen lectoraten als onderwijscurricula. Veel docent-onderzoekers zijn hiermee al bekend. Een groot aantal principes en normen uit de NGWI is ook van toepassing bij het begeleiden van studentonderzoek. Deze handreiking richt zich daarom op de betekenis van de NGWI voor docent-onderzoekers die studentonderzoek begeleiden.

De doelstelling van deze handreiking is in de eerste plaats bewustwording onder docent-onderzoekers van het belang van de principes en normen uit de NGWI bij het begeleiden van studentonderzoek. Daarnaast biedt dit document docent-onderzoekers en opleidingsteams concrete handvatten om studenten te begeleiden in het (afstudeer-)onderzoeksproces. De toepassing van deze principes en normen bij alle vormen van studentonderzoek binnen de onderwijskaders helpt om onderzoekend vermogen bij studenten te ontwikkelen. Ook bij het onderwijs in onderzoeksvaardigheden kan deze handreiking een rol spelen. Deze handreiking dient als basis voor vertaling naar de eigen opleidingssituatie.

Er zijn enkele andere wettelijke voorschriften en gedragscodes die grenzen aan of deels overeenkomen met de NGWI, zoals de AVG. Een overzicht van dergelijke voorschriften is opgenomen als bijlage bij de NGWI.

## 1.1 Voor wie?

Deze handreiking helpt **docent-onderzoekers** hun **studenten** te begeleiden bij het toepassen van de principes en normen ten aanzien van de integriteit en kwaliteit van studentonderzoek<sup>1</sup>. Het gaat daarbij om al het studentonderzoek dat plaatsvindt binnen de onderwijscurricula: van eerste oefeningen tot afstudeeronderzoek. Studenten kunnen ook onderzoek verrichten onder de verantwoordelijkheid van *lectoraten*. Lectoraten vallen *volledig* onder de reikwijdte (en tevens onder de klachtenregeling) van de NGWI. Deze handreiking is *niet* gericht aan lectoraten.

Voor **docent-onderzoekers, opleidingsteams en onderwijsmanagement** zijn NGWI-hoofdstukken 2 en 3 (over respectievelijk de principes en de normen van onderzoeksintegriteit) relevant. Voor het onderwijsmanagement is daarnaast NGWI-hoofdstuk 4 (Zorgplichten voor de instelling) van belang. Hierna volgt een samenvatting van deze hoofdstukken. De appendices bij deze handreiking 'Implementatie in het onderwijs' en 'Checklist voor opleidingen' zijn bedoeld voor opleidingsteams en onderwijsmanagement.

Voor de leesbaarheid wordt naar de student of docent-onderzoeker steeds verwezen met *hij*, waaronder *hij of zij* moet worden verstaan. Kijk voor informatie over ethiek en integriteit en verdere ondersteuning voor, tijdens en na het onderzoek op de pagina [onderzoek.mijnhva.nl](https://onderzoek.mijnhva.nl)

---

<sup>1</sup> De klachtenregeling behorend bij de NGWI is niet van toepassing op studenten en docent-onderzoekers bij onderzoek dat plaatsvindt binnen onderwijskaders: "" (...)zolang dat onderzoek slechts binnen een educatieve context verricht wordt en niet resulteert in publicaties anders dan een openbaar gemaakte scriptie, kan niet-naleven van de normen uit deze code niet leiden tot een klachtprocedure (...) of het opleggen van sancties (NGWI, hoofdstuk 1, Reikwijdte en overgangsbepalingen, 1.3)

## 2. Samenvatting NGWI

Hierna wordt kort de inhoud per hoofdstuk van de NGWI weergegeven.

### 2.1 NGWI Hoofdstuk 1 Reikwijdte en overgangsbepalingen

Hierin wordt omschreven op welke activiteiten de code van toepassing is en wie aan deze code gebonden zijn. De code gaat over zowel fundamenteel als toegepast en praktijkgericht onderzoek. Hogescholen onderschrijven de code en daarmee is deze ook van betekenis voor studentonderzoek.

### 2.2 NGWI Hoofdstuk 2 Principes

De vijf principes van de NGWI vormen de basis voor integer onderzoek. Het gaat om:

- Eerlijkheid
- Zorgvuldigheid
- Transparantie
- Onafhankelijkheid
- Verantwoordelijkheid.

Deze principes zijn leidend voor alle actoren die bij onderzoek betrokken zijn.

### 2.3 NGWI Hoofdstuk 3 Normen

De principes zijn uitgewerkt in 61 meer concrete normen. Deze geven aan waar de onderzoeker zich in zijn onderzoek aan moet houden. Ze zijn geformuleerd per fase van het onderzoek: ontwerp, uitvoering, verslaglegging, beoordeling, peer review en communicatie. De normen zijn een weergave van een reeds staande praktijk in het onderzoek. Ook voor het verschijnen van de NGWI werkten onderzoekers grotendeels conform deze normen. Niet alle normen zijn relevant voor studentonderzoek binnen onderwijskaders.

### 2.4 NGWI Hoofdstuk 4 Zorgplichten voor de instelling

Er zijn zorgplichten in de code opgenomen waaraan de instelling moet voldoen om te bevorderen dat onderzoekers de principes en normen voor goede onderzoekspraktijken kunnen naleven. Ze brengen verplichtingen met zich mee in verscheidene organisatielagen, in het bijzonder voor begeleiders, projectleiders, onderzoeksdirecteuren, leidinggevend en bestuurders. Er zijn in totaal 21 zorgplichten. De klachtenregeling staat niet open met betrekking tot de zorgplichten. De zorgplichten worden geschaard onder 5 hoofdonderwerpen, die veelal ook met elkaar samenhangen. De hoofdonderwerpen zijn:

1. Training en supervisie
2. Onderzoekscultuur
3. Databeheer
4. Openbaarmaking en verspreiding
5. Ethische normstelling en procedures.

Hogescholen hadden tot 1 januari 2020 de tijd om aan de zorgplichten te voldoen. Op alle onderwerpen was en is de HvA actief. Een deel van de zorgplichten is al staande praktijk.

## 2.5 NGWI Hoofdstuk 5 Maatregelen en sancties

De NGWI biedt instellingsbesturen en klachtencommissies Wetenschappelijke Integriteit richtlijnen en wegingscriteria voor de bepaling van de ernst als normen niet worden nageleefd. Ook worden er mogelijke maatregelen en sancties beschreven.

De schending van de principes en normen van de NGWI door een student kan niet leiden tot een klachtprocedure en mogelijke sancties zolang het onderzoek van de student binnen onderwijskaders wordt verricht en niet resulteert in publicaties anders dan een openbaar gemaakte scriptie. Aan studenten kunnen wel sancties door de examencommissie van de opleiding worden opgelegd wanneer het fraude of plagiaat betreft. Dit is geregeld in de Onderwijs- en examenregeling (OER).

## 3. Betekenis van de NGWI voor studentonderzoek

### 3.1 Principes

Wanneer een student onderzoek uitvoert in het kader van zijn opleiding, moet hij werken volgens de principes en normen van de gedragscode. De docent-onderzoeker heeft hierin een begeleidende rol. Hierna worden bij elk **principe** enkele voor studentonderzoek relevante aanwijzingen genoemd.

#### *Eerlijkheid*

- Doe geen ongefundeerde claims.
- Verzin geen data of bronnen.
- Neem alternatieve visies en tegenargumenten serieus.
- Wees open over onzekerheden in je onderzoek.
- Informeer respondenten over het onderzoeksdoel en wat deelname voor hen betekent.

#### *Zorgvuldigheid*

- Werk methodisch en veilig aan het verzamelen, verwerken en analyseren van data.
- Zorg dat je privacy en belangen van de respondenten niet schendt.
- Werk precies bij ontwerp, uitvoering, verslaglegging en verspreiding van je onderzoek.

#### *Transparantie*

- Wees transparant over de data die je hebt verkregen, m.b.t. herkomst, verzamelmethode en -analyse.
- De wijze van uitvoering en de fasen in het proces moeten ten minste door vakgenoten te volgen zijn.
- Argumentatie moet helder zijn en de stappen in het proces controleerbaar.
- Wees open over de beperkingen van je onderzoek.

#### *Onafhankelijkheid*

- Laat je bij de keuze van de methode, de beoordeling van de data en de interpretatie van je resultaten niet verleiden tot conclusies die sociaal, commercieel of politiek gewenst zijn.
- Weeg mee in hoeverre je als onderzoeker objectief bent geweest.

#### *Verantwoordelijkheid*

- Houd rekening met de belangen van de betrokkenen bij je onderzoek. Vooral als personen of dieren onderwerp van of respondent binnen je onderzoek zijn, moet je zorgen dat zij geen schade ondervinden van jouw onderzoek. Bijvoorbeeld door in je rapportage ervoor te zorgen dat resultaten en conclusies niet herleidbaar zijn tot personen die je hebt geïnterviewd/geobserveerd/gefilmd etc. (anonimiseren/pseudonimiseren).

### 3.2 Normen

Zie voor het volledig overzicht van de 61 normen pag. 16 t/m 18 van de [NGWI](#). De begeleidende docent-onderzoeker kan hieruit de voor het betreffende studentonderzoek relevante normen selecteren (maatwerk). Hierna volgt een selectie van de normen die het meest van betekenis zijn bij studentonderzoek, gerangschikt per onderzoeksfase.



### *Ontwerp*

- Het onderwerp van het onderzoek moet van belang zijn voor vraagstukken in het werkveld. en daarmee voor de beroepspraktijk of de samenleving.
- Gebruik de laatste inzichten binnen het vakgebied.
- Maak als het onderzoek in opdracht uitgevoerd wordt, bijvoorbeeld in het kader van een stage, altijd duidelijk wie de opdrachtgever is.
- Zorg voor een onderzoeksopzet waarmee de vraag beantwoord kan worden.
- Kies een methode die past bij wat je wilt onderzoeken.
- Beschrijf hoe de verzamelde data worden geordend en gecategoriseerd zodat deze controleerbaar zijn en kunnen worden hergebruikt.
- Deel de onderzoeksgegevens na afloop van het onderzoek zoveel mogelijk met het werkveld. Leg de valide redenen vast op het moment dat je onderzoeksgegevens niet beschikbaar kunt stellen.
- Zorg dat de vereiste toestemmingen worden verkregen (toestemmingsverklaring) en dat voor zover nodig ethische toetsing (zie hierna, onder Randvoorwaarden) plaatsvindt.

### *Uitvoering*

- Wees precies en accuraat bij de uitvoering van het onderzoek.
- Hanteer erkende methoden uit het praktijkgerichte onderzoek.
- Bepaal de onderzoeksmethode zelf en laat deze keuze niet beïnvloeden door commerciële of politieke belangen (bijvoorbeeld van de opdrachtgever).
- Verzin geen data of onderzoeksresultaten.
- Doe recht aan alle verkregen onderzoeksresultaten.
- Verwijder of wijzig geen resultaten zonder expliciete, deugdelijke rechtvaardiging.
- Zorg dat bronnen controleerbaar zijn.
- Beschrijf de data eerlijk, zorgvuldig en transparant.
- Verwerk en beheer de verzamelde data zorgvuldig en bewaar zowel ruwe als bewerkte versies gedurende een passende termijn. Zie hiervoor: Randvoorwaarden, dataverzameling, pagina 10.
- Zorg dat data vindbaar, toegankelijk, uitwisselbaar en herbruikbaar zijn (de 'FAIR'-beginselen: Findable, Accessible, Interoperable, Reusable).
- Houd rekening met belangen van personen, dieren (onderzoeksubjecten) en de veiligheid van de onderzoekers.

### *Verslaglegging*

- De verslaglegging doet recht aan eenieder die aan het onderzoek heeft bijgedragen.
- Bij groepswork wordt een eerlijke toedeling en volgorde van auteurschap gedaan.
- Alle auteurs moeten een wezenlijke bijdrage hebben geleverd aan tenminste één van de volgende elementen: de opzet, de verzameling van de data, de analyse van de data of de interpretatie van de bevindingen.
- Alle auteurs moeten de definitieve versie hebben goedgekeurd.
- Alle auteurs zijn volledig verantwoordelijk voor de inhoud van het eindproduct, tenzij dit daarin anders is vermeld.
- Presenteer op zorgvuldige wijze bronnen, data en argumenten.
- Zorg dat in de verslaglegging de identiteit van respondenten niet direct of indirect herleidbaar is (anonimiteit).
- Wees transparant over de gevolgde methode en werkwijze, en leg deze waar relevant vast in logboeken en verslagen. De argumentatie moet helder zijn en de stappen in het proces controleerbaar. Het onderzoek moet voldoende gedetailleerd zijn beschreven om de dataverzameling te kunnen repliceren en de data-analyse te kunnen herhalen.
- Wees expliciet over relevante, niet gerapporteerde data die volgens de onderzoeksopzet wel verzameld zijn maar tot andere conclusies dan de gerapporteerde zouden kunnen leiden.

### 3.3 Randvoorwaarden

Behalve bovenstaande normen zijn er nog enkele randvoorwaarden voor onderzoek die ook voor studentonderzoek gelden:

#### *(Ethische) toestemming*

- Als de student data verzamelt waarvoor ethische toestemming vereist is, bijvoorbeeld wanneer het gaat om waarnemingen voor medisch onderzoek, waarnemingen met minderjarigen of met wilsonbekwamen, dan is toestemming van de juiste instanties nodig. Bij twijfel of een onderzoek onder de Wet Medisch-wetenschappelijk Onderzoek met mensen (WMO) valt, kan de docent-onderzoeker zich richten tot een [erkende Medisch Ethische Toetsings Commissie \(METC\)](#)
- Voor advies over een ethisch verantwoorde werkwijze in het benaderen van respondenten en omgaan met data van mensen kunnen docent-onderzoekers zich richten tot de [Ethische Commissie Onderzoek \(ECO\) van de HvA](#). Studenten kunnen zich niet zelf wenden tot de ECO. NB De ECO van de HvA neemt officiële adviesaanvragen betreffende studentonderzoek op dit moment uitsluitend in behandeling als dit onderzoek zich afspeelt onder verantwoordelijkheid van een lectoraat.
- De docent-onderzoeker geeft de student toestemming voor dataverzameling. Gaat het om verzameling van persoonsgegevens, of anderszins gevoelige informatie (bijvoorbeeld bij minderjarigen, concurrentiegevoelige informatie, bedrijfsgeheimen), kan de docent zich met vragen wenden tot de [contactpersoon privacy van de eigen faculteit](#).

#### *Informereren en Toestemmingsverklaring (informed consent)*

- Bij dataverzameling bij mensen, moet hen worden uitgelegd wat het onderzoek inhoudt, wat van hen wordt verwacht, welke data worden verzameld, wie er inzage heeft, waar en hoe lang de data worden bewaard. Verder moeten respondenten weten of de data anoniem wordt verwerkt, en of ze in de toekomst opnieuw zullen worden gebruikt. De uitleg moet begrijpelijk voor respondenten zijn en er moet gelegenheid zijn voor het stellen van vragen. Vervolgens geven respondenten schriftelijk (d.m.v. een toestemmingsverklaring) of mondeling (met een audio-opname) toestemming. De onderzoeker moet kunnen aantonen dat er toestemming is gegeven. Respondenten moeten weten bij wie ze terecht kunnen met vragen of klachten en dat ze hun toestemming te allen tijde zonder opgaaf van reden in kunnen trekken.

#### *Dataverzameling*

- Verzamel en bewaar niet meer data dan noodzakelijk voor het onderzoek.
- Bewaar de data niet onnodig lang. Kies een termijn passend bij het onderzoek. Aan te bevelen bij onderzoek uitsluitend in het kader van de opleiding is een termijn van 5 jaar (de nominale studieduur + 1 jaar). Zie verder [RDM UvA HvA](#).
- Bij het verzamelen van data met en over mensen, is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Zie [Onderzoek: privacy](#)
- Alle docent-onderzoekers van de HvA hebben toegang tot [UvA/HvA figshare](#): een systeem voor het veilig opslaan, gecontroleerd delen en publiceren van data. Studenten hebben geen toegang tot figshare. Indien nodig (bijvoorbeeld voor vervolgonderzoek en mits respondenten daarvoor toestemming gegeven hebben), plaatst de docent-onderzoeker de data van de student in figshare. Studenten beheren zelf hun eigen data volgens de principes en normen van deze handreiking, bijvoorbeeld in HvA-OneDrive.
- Zonder toestemming van de respondenten mogen data uit studentonderzoek niet worden overgedragen aan de HvA. Zie verder: [RDM UvA HvA](#)
- Om data op een veilige manier te verzamelen wordt gebruik gemaakt van de software die de HvA biedt (bijvoorbeeld Qualtrics). Applicaties als GoogleForms, SurveyMonkey, Survio, etc. zijn niet veilig.
- Als data wordt gebruikt die door iemand anders is verzameld, bijvoorbeeld uit eerder onderzoek, moet ervoor gezorgd worden dat de destijds afgesproken voorwaarden blijven gelden. Er mogen dan nog steeds geen tot respondenten herleidbare gegevens in de

nieuwe verslaglegging zitten.

#### *Databeheer*

- Voor studenten is de HvA-OneDrive een veilige omgeving voor het opslaan en delen van data.
- USB-sticks en Dropbox zijn geen veilige omgevingen voor het opslaan en delen van data, niet in overeenstemming met de AVG en daardoor niet toegestaan.
- Verzend grote bestanden altijd via SurfFileSender en niet met bijvoorbeeld We Transfer of andere gratis online tools.

#### *Communicatie*

- Gebruik het HvA-emailadres bij communicatie met studenten, docent-onderzoekers, lectoraten, bedrijven, instellingen en respondenten (dus geen Gmail, Hotmail of andere privé-emailadressen). Verzend echter geen data via email.

#### *Publicatie van de resultaten*

- Houd bij de publicatie over de onderzoeksresultaten rekening met belangen van zowel de respondenten als de opdrachtgever.
- Anonimiseer consequent en maak geen gegevens openbaar die de opdrachtgever of anderen kunnen schaden.

## 4. Wat betekent dit voor docenten en opleidingen?

Het begeleiden van studentonderzoek vraagt van docent-onderzoekers dat ze de begeleiding zo hebben ingericht dat er in elk geval wordt toegezien op naleving van de principes en de normen van de NGWI voor ontwerp, uitvoering en verslaglegging en dat dat binnen de randvoorwaarden gebeurt. Dit betekent dat:

- Alle docent-onderzoekers die betrokken zijn bij studentonderzoek op de hoogte zijn van de principes en normen van de NGWI en de uitwerking ervan.
- Docent-onderzoekers op de hoogte zijn van de beginselen van de AVG.
- Docent-onderzoekers gedurende de hele onderzoekscyclus controleren of er sprake is van (risico op) schending van de NGWI of de AVG.
- Docent-onderzoekers op de hoogte zijn van door de HvA beschikbaar gestelde middelen voor dataverzameling, databeheer en datacommunicatie en hun studenten wijzen op het gebruik van deze middelen in plaats van minder veilige alternatieven.

Dit vraagt van de **opleidingsteams en onderwijsmanagement** dat:

- Relevante principes en normen uit de NGWI en AVG neergeslagen worden in de leerdoelen van de curricula, bijvoorbeeld in leerlijnen onderzoeksvaardigheden.
- Er aandacht wordt besteed aan en voorzieningen worden getroffen voor (ethische) toetsing voorafgaand aan studentonderzoek.
- De examencommissie op de hoogte is van de NGWI.
- De curriculumcommissie op de hoogte is van de NGWI.

# Appendix A: Implementatie in het onderwijs

Om te zorgen dat studenten de principes en normen voor wetenschappelijke integriteit hanteren tijdens hun onderzoeksactiviteiten is het van belang dat deze principes en normen goed zijn ingebed in het curriculum van de opleidingen. Hierop zijn onderstaande adviezen gericht:

## *Bespreek deze handreiking in het teamoverleg*

Omdat onderzoeksactiviteiten zich meestal niet beperken tot specifieke onderzoekvakken of afstuderen, is het van belang dat alle docent-onderzoekers binnen een team op de hoogte zijn van de principes en normen voor wetenschappelijke integriteit.

## *Zet deze handreiking op de agenda bij de curriculumcommissie*

In de curriculumcommissie kan worden gekeken waar principes en normen voor ontwerp, uitvoering en verslaglegging en randvoorwaarden van onderzoek aan bod komen in de opleiding, vanaf jaar 1.

## *Pas indien nodig de onderzoeksleerlijn aan*

Op basis van de hierboven genoemde analyse van de curriculumcommissie is er wellicht aanleiding om de onderzoeksvakken, de onderzoeksvaardighedenleerlijn of andere vormen van onderzoeksonderwijs in het curriculum aan te passen om ervoor te zorgen dat alle relevante principes, normen en randvoorwaarden aan bod komen in het onderwijs.

## *Bespreek deze handreiking in de toetscommissie en met de toetsexperts van de opleiding*

De principes, normen en randvoorwaarden voor wetenschappelijke integriteit kunnen gevolgen hebben voor de beoordeling van studenten. Dit kan zowel tussentijds zijn, wanneer er een go/no go-moment plaatsvindt voorafgaand aan dataverzameling, bij ethische toetsing, of bij het opstellen van toestemmingsverklaringen als na afloop van het onderzoek bij de eindbeoordeling. De toetscommissie en de toetsexperts kunnen toezien op de vertaling van de principes en normen in relevante beoordelingscriteria.

## *Bespreek deze handreiking in de afstudeercommissie*

De principes, normen en randvoorwaarden voor wetenschappelijke integriteit zijn zeker van belang bij het afstuderen, waar doorgaans een duidelijke onderzoekscomponent aanwezig is (afgebakend studentonderzoek, of ondersteunende onderzoeksactiviteiten t.b.v. een beroepsproduct). De afstudeercoördinator(en) en de afstudeerbegeleiders spelen een belangrijke rol bij het zorgvuldig implementeren van de principes, normen en randvoorwaarden.

## *Zet deze handreiking op de agenda bij de examencommissie*

In geval van fraude en plagiaat, raakt de Onderwijs- en Examenregeling (OER) aan de principes voor zorgvuldig onderzoek. De examencommissie komt in beeld wanneer studenten handelen in strijd met de OER. Zie hiervoor de OER 2020-2021, artikel 4.3 t/m 4.7. Studenten vallen niet onder de klachtenregeling die bij de gedragscode NGWI is ingesteld voor onderzoekers.

## Appendix B: Checklist voor opleidingen

- Wordt in het curriculum aandacht besteed aan principes en normen van wetenschappelijke integriteit bij onderzoek?
- Waar?
- Op welke wijze?
  
- Zijn de principes en normen voor opzet, uitvoering en rapportage van studentonderzoek geïntegreerd in de opleiding?
- Op welke wijze?
  
- Borgt de opleiding dat (ethische) toestemming voorafgaand aan dataverzameling is gevraagd door de student?
- Op welke wijze?
  
- Is er een check namens de opleiding op elke vorm van dataverzameling door studenten?
  
- Ziet de opleiding toe op juist gebruik van informatiebrieven en toestemmingsverklaringen?
- Op welke wijze?
  
- Worden de faciliteiten voor dataverzameling ter beschikking gesteld en gecommuniceerd?
- Op welke wijze?
  
- Worden de faciliteiten voor databeheer gecommuniceerd?
- Op welke wijze?
  
- Worden de faciliteiten voor communicatie gecommuniceerd?
- Op welke wijze?
  
- Ziet de opleiding toe op zorgvuldige dataverzameling, –beheer en –communicatie? Vooral daar waar het gaat om privacy- en/of anderszins gevoelige informatie van personen, bedrijven of instellingen?
- Op welke wijze?
  
- Ziet de opleiding toe op zorgvuldige publicatie van onderzoeksresultaten?
- Op welke wijze?